

İran’da Silahlı Muhalefetten Demokrasi Söylemlerine: Halkın Mücahitleri Örgütü

From Armed Opposition to Discourse of Democracy: Mojahedin Khalq

Selim Öztürk*

Öz: Halkın Mücahitleri örgütü 1960’lı yıllarda İran’da Şahlık muhalifi bir öğrenci ve sokak hareketi olarak ortaya çıkmış olup 1979 Devrimine giden süreçte İslamcı kesimle ve mollalarla birlikte hareket ederek monarşinin yıkılması için mücadele vermiştir. Ardından Ayetullah rejimi ile ters düşen örgüt yurtdışına çekilmiş ve İran’daki rejime karşı Saddam yönetimi ile işbirliği yaparak İran-İrak Savaşında rejime karşı savaş yürütmüştür. 1980 ve 1990’lı yıllarda silahlı ve kanlı bir organizasyon olan örgüt 2003 yılında Irak işgalinden sonra uluslararası alanda daha çok demokrasi ve insan hakları söylemlerini savunarak boy göstermeye başlamıştır. 2016 yılında Irak’taki Şii yönetimin de baskısıyla ABD tarafından Arnavutluk’a taşınan örgüt burada faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedir. Trump yönetiminin İran’daki rejime tavır almasıyla birlikte örgüt son dönemde tekrardan popülerlik kazanmış ve Trump’ın yakın danışmanlarının da katıldığı toplantı ve konferanslarla rejimi hedef almaya başlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Halkın Mücahitleri, Ayetullah rejimi, 1979 Devrimi, Trump, Arnavutluk.

Abstract: Mojahedin Khalq emerged as an armed youth and street movement as opponent against the Shah’s regime and moved together with the Islamic opposition of the mullahs towards the 1979 Revolution in Iran in order to overthrow the monarchy. Then, the organization contradicted with the Ayatollahs’ regime and cooperated with Saddam’s Iraq against the regime in Iran during the Iran-Iraq War during the 1980s. The movement, a bloody and armed organization during the 1980s and 1990s, emerged as a civil society promoting democracy and human rights in the international field in the post- Iraq war of 2003. Mojahedin Khalq, which was moved to Albania in 2016 as a result of the Iraq’s Shi’a regime’s enforcements, continued to conduct its policies in the Balkans. The movement gained popularity again after the Trump administration took a stand against the Islamic regime in Iran, and now target the regime by organizing the gatherings and conferences to which Trump’s close advisers of national security participated as speakers.

Keywords: Mojahedin Khalq, Ayatollah regime, 1979 Revolution, Trump, Albania.

* Dr., Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Öğretim Üyesi, selim.ozturk6@pa.edu.tr

Giriş

ABD’de Trump yönetiminin iktidara gelip İran ile nükleer görüşmeleri de askıya almasından sonra, ABD Başkanı Trump İran’daki İslami rejime yönelik sert politikalar uygulamaya başlamıştır. Trump yönetiminin İran’ın uluslararası alandan diplomatik olarak izole edilmesini, ekonomik ambargonun düzeyinin de artırılarak rejimin boğulmasını ve kırkıncı yılına varmadan Ayetullah rejiminin çökertilmesini planladığı görülmektedir. Tabi ki buradaki ana amacın rejimin tamamen çökertilmesinin mi yoksa rejimin terbiye edilerek ABD ile uyumlu hale getirilmesinin mi amaçlandığı şu an için bilinmemektedir. İlerleyen dönemde yaşanacak gelişmeler, özellikle 4 Kasım sonrası başlayan petrol ambargosunun getireceği sonuçlar, durumun ne olacağını daha açık olarak gösterecektir.

İran meselesinde ABD için masadaki en önemli kartlardan biri de rejimle neredeyse kırk yıla yakın mücadele halinde olan *Halkın Mücahitleri Örgütü*’dür. Farsça ismi ile *Mojahedin Khalq* ve İngilizce adıyla *People’s Mojahedin Organization of Iran*, özellikle son birkaç yıldır ABD-İran gerginliğinde tekrardan kendisini göstermeye ve isminden bahsettirmeye başlamıştır. Yıllarca Irak’ta Saddam rejiminin gölgesinde Baas rejiminin sağladığı askeri kamplarda faaliyet gösteren Halkın Mücahitleri Örgütü iki yıl önce, 2016’da ABD tarafından bir Balkan ülkesine, Arnavutluk’a taşınmıştır (Mejdini, 2016). Lider ve öncü kadrosu da yıllardır Paris’te *İran Milli Direniş Konseyi (the National Council of Resistance of Iran)* adıyla kurulan sivil örgütün aracılığıyla İslam rejimine karşı muhalif faaliyetlerini sürdürmektedir. Örgütün şu anki meşru lideri Meryem Recevi olup son zamanlarda da pek çok tanınmış Amerikalı senatör ve yetkiliyi Paris’te karargâhlarında ağırlamakta ve konferanslarında konuşmacı olarak misafir ettiği bilinmektedir (Dehghan, 2018). Peki, kimdir bu Halkın Mücahitleri Örgütü? Nasıl kurulmuşlardır, ideolojileri ve amaçları tam olarak nasıl tanımlanmaktadır?

1979 Devrimi Öncesi ve Sonrası Süreçte Halkın Mücahitleri

1960’lı yıllarda Şah rejimine karşı İslamcı molla sınıfının yanında bir de eski Millici Başbakanlardan Musaddık’ın takipçilerinin başını çektiği İran Özgürlük Hareketi muhalif faaliyetler gütmekteydi. Hatta 1979 devriminin de oluşumunda İslamcı molla kesiminin yanında bu hareketin de önemli rol oynadığı bilinmektedir. İran Özgürlük Hareketi Mehdi Bazargan ve Ayetullah Talegani gibi siyasi aktörlerin başını çektiği daha ziyade milliyetçi ve muhafazakâr aydın zümrenin içinde bulunduğu bir siyasi oluşum olarak Şahlıkla mücadele etmekteydi. Bu hareketin içerisinden üniversitelerdeki gençlik unsurları, 1965-1966 yıllarında Şah’a karşı mücadelenin silahlı tarzda ve şehir gerillalığı metotları ile de yapılmasına karar verip Halk Mücahitleri Örgütü adında yepyeni bir yapılanmaya gitmişlerdir. Örgütün daha sonradan efsanevi kült lideri olacak Mesud Recevi de İran Özgürlük Hareketi içerisinden gelip bu yeni silahlı ve aksiyoner örgüte katılanlardan

birdir. İlk başlarda örgüt Muhammed Hanifnejat, Sait Muhsin ve Rizai kardeşler gibi Şah dönemi İran'ının önemli aktivistleri tarafından yapılandırılmıştır. 1971 yılında örgütün düzenlediği silahlı eylemler neticesinde örgütün bahse konu bu üst kadrosu Şah'ın istihbarat örgütü SAVAK tarafından tutuklanarak idam edilmiştir (Çandar, 1981: 45; www.english.mojahedin.org, 2018; Goulka vd.,2009: 2). Bu yıllarda idam cezası ömür boyu hapse çevrilen üst düzey kadrodan örgütün ideolojik sorumlusu olarak bilinen Mesut Recevi, hapiste iken örgütün yönetimini ele geçirecektir. Mesut hapiste kalacağı 1979 yılına kadar örgütü içeriden yönetmiştir. Örgüt, Şahlığa karşı Humeyni taraftarları ile birlikte hareket ederek 1979 Devriminin de olmasında katkıda bulunmuştur (Çandar, 1981: 45; english.mojahedin.org, 2018; www.bbc.com, 2015).

1979 Devriminden hemen önce Şahpur Bahtiyar hükümeti politik suçluları serbest bırakınca Recevi de cezaevinden çıkmıştır. Şah Muhammed Rıza Pehlevi'nin İran'ı terk edip Humeyni'nin 1 Şubat'ta ülkeye ayak basmasıyla devrim tamamlanma yoluna girmiştir. Bu süreçte Halkın Mücahitleri de yeni dönemde yerlerini almaya hazırlanmaktaydılar. Devrim sonrası cumhurbaşkanı seçilen Ebulhasan Benisadr döneminde ülkede kısa süreli demokratik bir hava esmiş ve bu süreçte diğer siyasi gruplarla birlikte Halkın Mücahitleri de rahat hareket etmiştir. Fakat devrimi takip eden iki yıl içerisinde ülkedeki siyasi akımlarla Aye-tullahlar arasındaki gerilim yavaş yavaş tırmanmaya başlamıştır.

1980 ve 1981 yıllarında Cumhurbaşkanı Benisadr ile Rafsancani, Beheşti ve Hamaney'in başını çektiği İslam Cumhuriyet Partisi arasındaki sürtüşmede, Recevi ve Halkın Mücahitleri Benisadr'dan yana tavır sergilemişler ve mollaların iktidarı giderek ele almaya başlamasına itiraz etmişlerdir. Buna karşın Recevi'nin 1980 yılındaki cumhurbaşkanlığı seçimlerine Halkın Mücahitlerinin adayı olarak katılması ise Humeyni tarafından yayınlanan bir fetvayla engellenmiştir. Humeyni, Halkın Mücahitlerinin İslam Cumhuriyetinin kurulması için yapılan referandumu karşı çıkmalarını gerekçe göstererek Recevi'yi seçimin dışında bıraktırmıştır. Bu dönemde örgütün İslam Cumhuriyet Partisine karşı Benisadr'dan yana tavır aldığı ve desteklediği bilinmektedir (www.english.mojahedin.org, 2018).

Halkın Mücahitleri örgütü tıpkı Humeyni taraftarları gibi Şah rejimine ve ABD'ye karşıydılar. 1970'li yıllarda ABD'li diplomatları, iş adamlarını, subayları suikastlarla öldürmüşler, ABD büyükelçisini kaçırmışlar ve hatta 4 Kasım 1979 tarihinde patlayan ve ABD büyükelçiliğindeki 52 ABD'li diplomatın 444 gün boyunca rehin alınması olayına da iştirak etmişlerdir. Şu an örgüt yetkilileri 1979'da gerçekleşen ve büyük bir uluslararası krize neden olan rehine krizi olayıyla bir ilgilerinin bulunmadığını iddia etseler de dönemin CIA raporları farklı yönde bilgi vermektedir (Masters, 2014; Dehghan, 2018; United States Institute of Peace, 2011).

Benisadr ve Humeyni arasındaki gerginliğin Haziran 1981 tarihinde Benisadr'ın azledilmesiyle sonuçlanması üzerine Halkın Mücahitleri sokağa inmiş ve 20 Haziran 1981'de Tahran'da düzenledikleri büyük miting rejim tarafından sert

bir biçimde engellenmiştir. Bu silahlı müdahalenin yanıtı ise Halkın Mücahitleri tarafından Devrimin İslamcı önderlerine bir dizi suikast zinciri düzenlenmesiyle verilmiştir (www.english.mojahedin.org ; 2018). Dönemin İslam Cumhuriyet Partisi başkanı ve Devrim Yüksek Mahkemesi Başkanı Ayetullah Beheşti, 4 kabine üyesi, 24 milletvekili ve 43 üst düzey bürokrat İslam Cumhuriyet Partisi genel merkezini hedef alan bombalı eylemle öldürülecektir. Bombalı saldırıların sonucunda toplam 74 rejim yanlısı siyasetçi öldürülmüştür. Kısa süre sonra düzenlenen ikinci eylemde Benisadr'ın azlinden sonra yerine getirilen Cumhurbaşkanı Muhammed Ali Recai ve başbakan Cavit Bahonar bombalı eylemle öldürülmüştür. Suikastlar zinciri devam etmiş ve şu anki dini lider Ayetullah Hamaney bir basın açıklaması esnasında silahlı saldırıda ağır yaralanarak kolu sakat kalacaktır (Dehghan, 2018; Goulka vd., 2009: 2).

Halkın mücahitlerinin devrimin üst kadrolarını hedef alan bu eylemleri, ne-redeyse devrimi sakat bırakacak derecede rejime zarar vermeye başlamıştır. Bu olayların ardından Humeyni örgüte yönelik mücadele sürecini başlatmış ve Halkın Mücahitleri örgütünü hedef tahtasına koymuştur. 29 Temmuz 1981 tarihinde Mesut Recevi, hava kuvvetleri içerisindeki muhalif pilotların da yardımıyla Fransa'ya kaçmış ve örgütü yurtdışından idare etmeye başlamıştır (english.mojahedin.org, 2018). Bu dönemde örgüt yeraltına inmeye ve politik arenadan gittikçe uzaklaşarak silahlı bir organizasyon haline gelmeye başlamıştır. Fransa'da sürgünde faaliyet yürüten örgütün üst kadrosu, İran Direnişi Ulusal Konseyi (the National Council of Resistance of Iran) adında bir teşkilatlanmaya giderek sivil siyaset üzerinden de Avrupa'da örgütlenmiştir (Goulka vd., 2009: 3).

İran-İrak Savaşı ve Saddam'la İttifak

1980 yılında İran-İrak arasında savaş patlak verdiğinde Halkın Mücahitleri de bu savaşı İslami rejimin düşmesi için bir fırsat olarak görmüşlerdir. Bu dönemde Fransa'da faaliyet gösteren örgüt dönemin Cumhurbaşkanı Jacques Chirac tarafından Fransa'yı terk etmeye zorlanmıştır. 1986 yılında Hizbullah'ın Lübnan'da kaçırıldığı Fransız rehinelere karşın Chirac'tan Halkın Mücahitlerini ülkeden çıkarması talep edilmiştir (Master, 2014). Tam bu esnada Saddam Hüseyin ile irtibata geçen örgüt İran'daki rejime karşı savaşta Irak güçlerine yardım teklifinde bulunmuştur. Örgüt üyeleri 1986'tan itibaren Irak'a yerleşmeye başlamışlardır. Saddam rejimi ise daha sonra örgüt tarafından Kamp Eşref adı verilen askeri üssü örgüte vererek karşılığında rejim hakkında istihbarat bilgisi ve savaş sırasında askeri destek gibi yardımlar alacaktır. Bu dönemde örgüt, Ulusal Kurtuluş Ordusu adıyla Saddam'ın verdiği silahlar, tanklar ve mühimmatla donattığı bir askeri kuvvet de kurmuştur (United States Institute of Peace, 2011; Goulka vd., 2009:3; Khodabandeh, 2016). Halkın Mücahitleri Irak'ta bulunduğu sürece Kamp Eşref'in yanında Kamp Anzali, Kamp Faezeh, Kamp Habib, Kamp Hümayun, Kamp Bünyad Alavi gibi yerleşkeler örgüte tahsis edilecektir (www.globalsecurity.org, 2018).

1980'lerde 7.000 olduğu tahmin edilen örgüt üyesi İran-İrak savaşı sırasında 4.500 kayıp vererek gücünü büyük ölçüde yitirmiştir. Özellikle bu dönemde İran'a karşı savaştan örgütün İran halkı içerisindeki desteği de önemli ölçüde azalmıştır (Parsi, 2018). Halkın Mücahitleri, kendi ülkesine karşı bir başka ülke ile iş birliği yaparak savaştan örgüt olarak anılmaya başlanmış ve iyice izole hale gelmiştir. Saddam rejimi döneminde Mesut Recevi hem Tarık Aziz hem de Saddam Hüseyin ile görüşmeler gerçekleştirmiş ve Irak muhaberatıyla sık sık görüş alışverişlerinde bulunmuştur. 1991 yılında Körfez Savaşı sırasında Irak'ta ayaklanan Şii ve Kürt gruplara karşı Halkın Mücahitleri isyanların bastırılmasında aktif rol oynamışlardır (Goulka vd., 2009:3; www.english.mojahedin.org, 2018; Masters, 2014). Örgüt yetkilileri kendilerinin hiçbir şekilde bu tür isyan bastırma hareketlerinde yer almadıklarını iddia etseler de yine ABD dışişleri bakanlığının yayınladığı raporlar onların bu girişimlerde rol oynadıklarını ileri sürmektedir (United States Institute of Peace, 2011). Örgüt, Tarık Aziz ve Saddam ile olan görüşmelerini İran-İrak Savaşın sonlandırılması için barışçıl amaçlarla yaptıklarını, savaşın başında Devrim muhafızları ile birlikte Irak'a karşı savaştıklarını fakat Humeyni'nin yayımlı politikalarının devam etmesi üzerine rejimi durdurmak için Irak saflarında savaştıkları açıklamalarında bulunmuşlardır (www.english.mojahedin.org, 2018).

1990'lar ve 2000'lerde Örgütün Faaliyetleri ve Durumu

1990'lı yıllar boyunca ve 2000'lerde örgüt İran rejiminin üst düzey yetkililerine ve diplomatlarına suikastlar düzenlemeye devam etmişlerdir. Farklı on üç ülkede İranlı diplomatlara yönelik suikast eylemlerini gerçekleştirmişler ve özellikle Avrupa'da rejimin ajanları ile Halkın Mücahitleri arasında köşe kapmacalar oynanmıştır. 1990'lı yıllarda Cumhurbaşkanlığı görevinde bulunan Rafsanjani'nin örgüt için Mücahidun (Mücahidler) yerine Münafıkun (Münafıklar) terimini kullanması ve militanları münafıklar olarak nitelendirmesi hala akıllardadır (Cohen, 2018: 2).

İrak işgali sonrası örgütün efsanevi lideri Mesut Recevi de birden ortadan kaybolmuş, fakat Mesut'un durumunun ne olduğu örgüt tarafından resmi bir şekilde belirtilmemiştir. İddialar büyük olasılıkla Mesut Recevi'nin öldüğü ve örgütün kontrolünün de tamamen eşi Meryem Recevi'nin eline geçtiği yönündedir (www.bbc.com, 2015; Masters, 2014; Goulka vd., 2009: 70). İddialar her ne olursa olsun 1993 yılında İran Direniş Ulusal Konseyi Mesut Recevi'nin eşi Meryem Recevi'yi sürgündeki cumhurbaşkanı olarak seçmiştir. 1997 yılında ABD Dışişleri Bakanı Madeleine Albright İran ile yakınlaşma siyaseti çerçevesinde İran'ın ılımlı Cumhurbaşkanı Muhammed Hatemi'ye de jest olması maksadıyla örgütü terör listesine almıştır (Masters, 2014; Mejdini, 2016). Fakat yıllar içerisinde İran'ın, Irak'ın işgali ve Arap Baharı ile birlikte bölgede yayımlı siyasetine ağırlık vermesiyle birlikte Halkın Mücahitlerinin konumu, Batı nazarında, bir kez daha güçlenmiştir. 2009 yılında önce AB ve 2012 yılında da ABD, örgütü terör listesinden çıkartmıştır. Özellikle Hillary Clinton örgütle bağlantı kurulması ve yeniden

değerlendirilmesine önem verecek, 2013 yılında da örgütün güdümündeki İran Direnişi Ulusal Konseyi Washington'da diplomatik ofis açacaktır (Masters, 2014; www.globalsecurity.org, 2018; Mejdini, 2016).

ABD'nin Irak'ı işgalinden sonra Irak'taki örgütün merkez üssü olan Eşref kampının durumu tartışmalı hale gelmiştir. Tahran yönetimi defalarca kamptaki militanların kendisine iadesini talep etmiştir. Hatta Tahran yönetimi tarafından tutulan Usame bin Ladin'in oğlu ve el Kaide'nin üç numaralı ismi Seyf el Adel'in buradaki militanlarla takas edilmesi dahi önerilmiştir (Goulka vd., 2009: 30-31). Fakat işgal sonrası Irak'ın yönetiminden sorumlu Geçici Koalisyon Yönetimi Başkanı Paul Bremer bu teklifleri reddetmiş ve örgüt üyelerini ABD'nin korumasına almıştır (Goulka vd., 2009: 18). Önceleri örgüte yönelik 3. Cenova Konvansiyonunun kuralları, yani savaş esirlerine uygulanan ilkeler uygulanması planlanırken daha sonra birden 4. Cenova Konvansiyonunun, yani sivillere uygulanan kuralların ve muamelenin uygulanması kararlaştırılmıştır (Goulka vd., 2009: 5; www.globalsecurity.org, 2018). ABD daha önceleri Saddam'la hareket eden bu örgüte birden jest yapmaya karar vermiştir. Örgüte yapılan bu jestin arkasındaki neden ilerleyen dönemde örgütün İran'a karşı kullanılabilme ihtimalinin olmasıdır.

Örgütün Balkanlara Taşınması Süreci

Örgütün ana karargâhı konumundaki Eşref Kampı 2008 yılına kadar faaliyet göstermiştir. Ardından kamp kapatılarak örgütün militanları silahsızlandırılmıştır (Goulka vd., 2009: 5). Örgüt üyeleri 2014 yılında Kamp Hurriyya (Camp Liberty-Özgürlük Kampı) adı verilen ve önceden ABD üssü olarak kullanılan bir yerleşkeye taşınmıştır. Irak Başbakanı Nuri Maliki'nin bu konuda baskılarının etkili olduğu bilinmektedir (Masters, 2014; www.globalsecurity.org, 2018). Zira örgüt üyeleri pek çok kez Şii militanlar ve İran'ın bölgedeki seyyar gücü Kudüs Gücü tarafından roket saldırılarına ve tacizlere maruz kalmış ve kayıplar vermiştir (www.globalsecurity.org, 2018). O dönemde Irak'taki Şii yönetimin, örgütün Irak'ta kalmasına daha fazla müsaade etmeyeceği bilinen bir gerçektir. ABD yönetimi ise yıllarca Saddam'ın Cumhuriyet Muhafızları ve istihbaratı tarafından eğitilmiş, İran-İrak Savaş deneyimine sahip ve kırk yıla yaklaşan bir direniş tarihine sahip böyle bir örgütün Tahran'a teslim edilmemesi gerektiğini düşünmüştür. Nitekim 2016 yılında örgütün durumuna bir çare aranmış ve Balkanlara taşınmasına karar verilmiştir.

Arnavutluk, Halkın Mücahitlerinin yeni yerleşim yeri olması için en uygun yer olarak görülmüştür. 2016'da Irak'taki Kamp Hurriyya boşaltılarak sayıları üç bini bulan militanlar Tiran'a taşınmıştır (Parsi, 2018). 2003 sonrası dönemde örgüt ara ara Tahran rejiminin diplomatlarına yönelik yurtdışında suikastlar gerçekleştirmeye devam etse de yavaş yavaş daha diplomatik ve sivil siyasete uygun bir dil de geliştirmeye başlamıştır. İnsan hakları ve demokrasi meseleleri özellikle

örgütün mevcut lideri Meryem Recevi'nin uluslararası platformlarda en çok başvurduğu konular olacaktır.

2013'ten 2016 yılına kadar örgütün Arnavutluk'a taşınması ile ABD, Balkanlarda yeni bir strateji de geliştirmeye başlamıştır. Özellikle Balkanlarda yayılmaya başlayan İran'ın faaliyetlerine karşı Halkın Mücahitleri Örgütünden yararlanılmak istenmiştir. İranlıların özellikle Balkanlarda sufi tarikat ve cemaatler üzerinden örgütlenmesi ve bölgede kendi enstitülerini açması ABD tarafından tehdit olarak görülmektedir. Halkın Mücahitleri militanları rejime bağlı enstitüleri ve Tahran'daki İran büyükelçiliği personeline yönelik saldırılar organize etmeye başlamışlardır ve hali hazırda bölgede İran'a yönelik şiddet faaliyetlerinin başını çekmektedirler. Özellikle Selefi oluşumlara karşın sıkı tedbirler ve ağır cezalandırmalarda bulunan Arnavutluk yetkilileri söz konusu Halkın Mücahitleri olunca benzer tedbirlere başvurmamaktadır. Halkın Mücahitlerinin sadece ABD değil aynı zamanda istihbarat konusunda İsrail ile de İran'a karşı iş birliği içerisinde oldukları ve ayrıca Suudi Arabistan'ın da örgüte finansal destek sağladığı iddia edilmektedir. Hatta 2016 yılında Paris'te örgütün düzenlediği konferansa Suudi eski istihbarat başkanı Prens Türki bin Faysal da katılmış ve örgütü destekleyici bir konuşma yapmıştır (Nejat Society, 2018; Dehghan, 2018; Khodabandeh, 2016).

Örgütün siyasi ayağı olan İran Direnişi Ulusal Konseyi Paris'te pek çok toplantı organize ederek özellikle ABD'li yetkilileri ve senatörleri bu konferanslara davet etmektedir. 2017'nin Temmuz ayındaki organizasyona Trump'ın ulusal güvenlik danışmanlarından eski New York belediye başkanlığı ve şu an Trump'ın avukatlığını da yapan Rudy Giuliani ve ulusal güvenlik danışmanı John Bolton davet edilmişlerdir. Aynı zamanda davetliler arasında geçtiğimiz aylarda hayatını kaybeden Cumhuriyetçi senatör John McCain de yer almıştır (Dehghan, 2018). Konferansta konuşma yapan Giuliani "Molla rejiminin gitmek zorunda olduğunu ve rejimin Meryem Recevi'nin liderliğindeki demokratik bir yönetimle değiştirileceğini" ifade etmiştir. Yine Giuliani'den sonra konuşma yapan ulusal güvenlik danışmanı John Bolton da "İslam Cumhuriyeti 40. Yılı kutlamayacak" ifadelerini kullanmıştır (Merat ve Borger, 2018). Mart 2018'de bu sefer Arnavutluk'un başkenti Tiran'a giden Rudy Giuliani örgütün organizasyonunda gerçekleşen Nevruz günü etkinliklerine katılarak örgüte Trump yönetiminin direk desteğini sunmuştur. Giuliani'nin bu ziyaretinden birkaç ay sonra Arnavutluk ve Kosova'daki İranlılara ve İran ile bağlantılı Şii Müslümanlara yönelik saldırılar düzenlenmeye başlamıştır (Nejat Society, 2018).

Örgütün İç Yapısı

Örgütün iç yapısına yönelik bilgi veren raporlarda ve araştırmalarda, örgütün kullandığı insan hakları ve demokrasi dilinin aynı biçimde örgüt içinde hiç uygulanmadığını gözler önüne sermektedir. Örgüt üyeleri yıllardır kampların dışındaki di-

ğer insanlarla iletişim halinde olmamışlar, cinsellik örgüt içerisinde yasaklanmış ve modern dünyadan kopuk bir yaşam biçimi sürdürülmüştür. Evlilik ve çocuk sahibi olmak da örgütün kuralları gereği yasaklanmıştır. Daima askeri kıyafetle dolaşan örgüt üyeleri dış dünyadan izole bir yaşam süregelmektedirler (Khodabandeh, 2016; Masters, 2014).

1985 yılında örgütün eski lideri Mesut Recevi ideolojik bir yenilenmeye giderek kendisini ve eşini (şu anki lider Meryem Recevi) bir kült olarak sunmuştur. Örgüt üyelerinin tüm şahsi maddi kazançlarına el konulmuş, örgüt üyeleri boşanarak tamamen dava ile evli duruma getirilmişler, duygusal hiçbir bağı imkân tanınmayarak tüm bağlılığın sadece Recevilere olması gerektiği koşulu getirilmiştir. Ayrıca örgüt üyelerinin sekiz yüz kadar çocuğu ailelerinden alınarak, Avrupa ve Kuzey Amerika'daki örgütle irtibatlı ailelere göndermiştir. Böylece örgüt üyesi aileler çocuklarını bir daha görebilmek için tamamen örgüte bağlı konuma gelmişlerdir (Goulka vd., 2009:4; Parsi, 2018).

Mesut Recevi üyelerin tamamen, şartsız ve koşulsuz biçimde liderliğine bağlı olmalarını ve davanın hizmetinde olmalarını amaçlamıştır. Örgüt bu uygulamaları ve prensipleri ile sağlıksız bir yapıyı andırmaktadır. Arnavutluk makamları ve kurumları da bu örgütü deradikalize edebilecek bir altyapıya sahip değildirdirler (Khodabandeh, 2016). Önümüzdeki dönemde Balkan coğrafyası İran ve Halkın Mücahitleri arasında bir istihbarat ve suikastlar savaşının yaşandığı alana dönebilme riskini taşımaktadır. Örgüt üyeleri uzun yıllar boyunca terör eğitimi almış, silahlı pratik deneyim sahibi, ölmek ve öldürmek için yaşayan ve grup psikolojisi ile hareket eden bir yapının içerisinde bulunmaktadır. Örgüt geçtiğimiz yıllarda (2010-2012) İran'ın nükleer tesisleri geliştirme konusunda çalışan İranlı mühendislere yönelik suikastlardan da sorumlu tutulmuş ve bu suikastları İsrail istihbaratı ile eşgüdümlü çalışarak yaptıkları iddialar arasındadır (Parsi, 2018).

Demokratik rejim değişikliği ve insan hakları gibi motto söylemleri son zamanlarda özellikle Avrupa'daki faaliyetlerinde sıklıkla dile getiren örgütün bu konuda samimi olmadığı düşünülmekte ve olası bir rejim değişikliğinde rol almaları halinde İran'ın iç karışıklığa daha fazla sürüklenmesi de mümkün görülmektedir. Ancak şimdilik Trump yönetimi için kullanışlı gözükmektedirler. Hem Tahran'daki rejime yönelik baskı aracı olarak işlev görmekte hem de Balkanlar'daki İran'ın kültürel ve dini faaliyetlerini baltalamak için kullanılmaktadırlar. Ayrıca şu da bir gerçektir ki, İran'a yönelik olası bir askeri operasyonda sahada en faal işlev görebilecek örgüt, İran-Irak Savaşı tecrübesinde de görüldüğü üzere Halkın Mücahitleridir. Sayıları şu an 5 ila 13 bin arasında değişen örgüt üyeleri diasporadaki en kalabalık örgütlü güç olarak da göze çarpmaktadır (Dehghan, 2018). AB ve ABD'nin örgütü terör örgütleri listesinden de çıkartmış olması örgüte uluslararası alanda geniş hareket serbestisi sunmaktadır.

Halkın Mücahitlerinin İdeolojik Altyapısı

Örgütün ideolojisi 1960'ların sonu ve 1970'lerin başlarında şekillenmiş olup eşine az rastlanır bir politik senteze sahiptir. Halkın Mücahitleri İslamcılık ve Marksizm'i sentezleyerek farklı bir ideolojik yöntem benimsemişlerdir. Fikirleri genel olarak Dr. Ali Şeriatî'den etkilenmiştir diyebiliriz. İslamcılık, Marksizm ve aynı zamanda feminizmin de ideolojik sentezlerinde önemli yeri bulunmaktadır. Dünyada kadınların en fazla yönetiminde yönlendirici olduğu örgütün Halkın Mücahitleri olduğu iddia edilmektedir. Örgütün yönetimi de zaten şu an Meryem Recevi'nin elindedir. 1970'li yıllarda kolektivist bir ekonomi, kapitalist sınıfın tasfiyesi, Sovyetler Birliğine yakınlık duyma ve ABD/Batı karşıtlığı üzerinden ideolojik bir betimleme yaparlarken şu an tamamen ABD ile birlikte hareket eden, demokrasi ve insan hakları söylemleri üzerinden Avrupa ülkelerinden destek bekleyen bir örgüt konumuna gelmişlerdir (Çandar, 1981: 45).

Örgütün tarihi oldukça kanlı olup kendi iç infazları da bilinmektedir. Ayrıca Saddam rejimi ile de çalışma geçmişine sahiptirler. Örgütün efsaneleşmiş lider ismi Mesut Recevi olarak bilinmesine rağmen kendisinden yıllardır haber alınmamaktadır. Örgüt, yaşıyor olduğu veya öldüğüne yönelik herhangi bir açıklama yapmazken Recevi ismi hala kurucu önder olarak örgütün içinde yaşatılmaktadır.

Örgütün eylem geçmişini ise şu şekilde sıralamak mümkündür:

- 1970'lerde ABD askeri personellerinin ve mühendislerinin suikastlarla öldürülmesi.
- 1979'da Rehine Krizinde ABD büyükelçiliğinin basılması.
- 1980'de İslam Cumhuriyet Partisi merkezinin bombalanarak Ayetullah Beheştî'nin de aralarında bulunduğu 74 üst düzey bakan, milletvekili ve üst düzey yetkilinin öldürülmesi.
- 1980'de Cumhurbaşkanı Recai ve Başbakan Bahonar'ın bombalı eylemde öldürülmeleri.
- 1980'de Hamaney'e basın açıklaması esnasında suikast girişimi yapılması. Hamaney'in kolunun bu olayda sakat kalması.
- 1991'de Körfez Savaşı sırasında Şii ve Kürt ayaklanmalarının bastırılmasında Saddam'a yardım edilmesi.
- 1992'de 13 farklı ülkede üst düzey İranlı diplomata suikastların düzenlenmesi.
- 1998'de İran'ın hapishanelerinin genel yöneticisi olan Ayetullah Lajeverdi'ye suikast.
- 1999'da İran Genel Kurmay ikinci başkanı Ali Seyyit Şirazi'ye suikast düzenlenmesi.
- 2000 yılının Şubat ayında Büyük Behmen Operasyonu ile İran'daki hedeflere yönelik bir dizi saldırı gerçekleştirilmesi.
- 2000 yılının Nisan ayında Ayetullah Hamaney'in konutuna havan topu ile saldırı düzenlenmesi.

- 2001’de havan topu saldırıları ile hükümet binalarına İran’da bir dizi saldırının düzenlenmesi.
- 2010-2012 yılları arasında İranlı nükleer enerji üzerine çalışan mühendislerin İran’da öldürülmeleri (www.globalsecurity.org, 2018; www.iran-interlink.org, 2007; United States Institute of Peace, 2011) .

Sonuç

Trump yönetimi İran’a baskı unsurları arasında ekonomik ambargonun yanı sıra muhalefet unsurlarını da kullanmakta kararlı görünmektedir. Ayrıca Trump en yakın güvenlik danışmanlarını da seferber ederek rejimin muhaliflerine destek vermekten kaçınmamaktadır. Ancak Halkın Mücahitleri Örgütü İran’daki rejimin ne ölçüde alternatifi olabileceği de tartışmalı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. İran –Irak Savaşı sırasında örgütün Irak güçleri ile birlikte İran’a saldırması hala İran halkı tarafından unutulmuş değildir. İran halkının Meryem Recevi’yi ve Halkın Mücahitlerini mevcut rejime alternatif olarak gördüklerine dair hiçbir ibare de bulunmamaktadır. Örgütün İran içindeki halk kitleleri ile bağlantısı kesilmiş durumdadır (Dehghan, 2018). Aynı zamanda örgütün ABD, İsrail ve Suudilerle olan yakın iş birliği onu İran halkı gözünde daha da iğreti bir duruma sokmaktadır. İran’ın muhalif diasporası içinde en güçlü örgütsel yapıya sahip olması mevcut rejime alternatif bir sistem sunabileceği anlamına da gelmemektedir.

Örgütün Arnavutluk’ta hâlihazırda üç bin dolaylarında militanı olduğu bilinmektedir. Bu militanların Balkanlardaki varlığı İran’ın Balkan coğrafyasındaki yayılmasına karşı ABD’nin elinde, kullanabileceği önemli bir araç olarak durmaktadır. İran’ın Balkanlarda yaymaya çalıştığı siyasi nüfuzuna karşı Batı açısından faydalı bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda örgüt silahlı tecrübeye de sahip olup masaya askeri kartlar açıldığında Batı için ilk akla gelecek muhalif gruptur. Ancak İran halkıyla uzun zamandan beri kopuk olarak yaşayan Halkın Mücahitleri eskisi kadar toplum içerisinde örgütlü olmayıp aradan geçen kırk yıla yakın zaman zarfında halk içerisindeki eski popülerliğini kaybetmiştir. Halkın Mücahitleri ismi artık bir siyasi oluşumdan daha çok marjinal bir terör örgütü konumunda algılanmaktadır. Özellikle İran-Irak Savaşı sırasında Irak ile birlikte sırf rejimi devirmek amacıyla kendi ülkelerine saldırı düzenlemeleri de unutulmuş İran halkı tarafından değildir. Yine de diğer sol gruplar tamamen unutulup gitmişse de Halkın Mücahitleri bir şekilde bugünlere gelebilmeyi ve kendisi canlı ve diri tutabilmeyi başarmıştır. Örgüt şu an artık buzdolabında donmuş olan ideolojisini liberal değerlerle değiştirmeye ve böylelikle de mücadelesine haklılık kazandırmaya çalışmaktadır. Trump yönetiminin son dönemlerde özellikle ulusal güvenlik danışmanları aracılığıyla örgüte verdiği desteğe bakılırsa İran meselesini yanlış okudukları sonucuna varabiliriz. İran meselesinin çözümünü dışarıda ve diasporada aramak 1979’da olduğu gibi yine ABD ve Batı’yı yanlıya uğratabilir.

Kaynakça

- BBC, (2015), "Who Are The Iranian Dissident Group MEK?", 30 .10.2015, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-34677211>, (E.T. 14 Aralık 2018).
- Cohen, Ronen A., (2018), "The Mojahedin-e Khalq Versus The Islamic Republic of Iran: From War To Propaganda and The War On Propaganda And Diplomacy", *Middle Eastern Studies*, C.54, S.6, ss.1-15.
- Çandar, Cengiz, (1981), *Dünden Yarına İran*, İstanbul: Yalcin Yayinlari.
- Dehghan, Saeed Kamali, (2018), "Who is The Iranian Group Targeted By Bombers and Beloved of Trump Allies?", *The Guardian*, 02.07.2018, <https://www.theguardian.com/world/2018/jul/02/iran-mek-cult-terrorist-trump-allies-john-bolton-rudy-giuliani> (E.T. 17 Aralık 2018).
- Goulka, Jeremiah; Hansell, Lydia; Wilke, Elizabeth ve Larso, Judith, (2009), "The Mujahedin-e Khalq in Iraq A Policy Conundrum", *RAND National Defense Research Institute*, Pittsburgh.
- Khodabandeh, Massoud, (2016), "Albanian Citizens Fearful of Radicalised Mojahedin Khalq Neighbours Deserve More Information", *Huffingtonpost*, 10.07.2016, https://www.huffingtonpost.com/entry/albanian-citizens-fearful-of-radicalised-mojahedin_us_57f7961be4b0d786aa52af3b (E.T. 12 Aralık 2018).
- Mojahedin, (2018), *About Iranian Opposition Leader Massoud Rajavi*, <https://english.mojahedin.org/en/massoudrajavi> (E.T. 15 Aralık 2018).
- Masters, Jonathan, (2014), "Mujahadeen-e-Khalq (MEK)", *Council on Foreign Relations*, <https://www.cfr.org/backgrounder/mujahadeen-e-khalq-mek> (E.T. 15 Aralık 2018).
- Masoud, Rajavi, (1980), 1980 Speech, 3. Bölüm, 11.52 dak., YouTube, 2013.
- Global Security*, (2018), "Mujahedin-e Khalq Organization (MEK or MKO)", <https://www.globalsecurity.org/military/world/para/mek.htm> (E.T. 16 Aralık 2018).
- Mejdini, Fatjona, (2016), "Iranian Opposition Ex-Fighters 'Transferred to Albania'", *Balkan Insight*, 26.08.2016, <http://www.balkaninsight.com/en/article/albania-continues-to-accept-iranian-mujahedins-08-26-2016> (E.T. 17 Aralık 2018).
- Merat, Arron ve Borger, Julian, (2018), "Rudy Giuliani Calls for Iran Regime Change at Rally Linked To Extreme Group", *The Guardian*, 30.06.2018, https://www.theguardian.com/us-news/2018/jun/30/rudy-giuliani-mek-iran-paris-rally?fbclid=IwAR1K9m-gkzXbWbPJ_b2JBphRYd-CtssBxFTvVh6NqkJ_6s3WhTqJ4hcs1uxk (E.T. 14 Aralık 2018).
- Nejat Society, (2018), "The US Army Keeps The Mojahedin Khalq Army in Albania", 17.06.2018, <https://www.nejatngo.org/en/posts/8184> (E.T. 15 Aralık 2018).
- Parsi, Trita, (2018), "Why Trump's Hawks Back the MEK Terrorist Cult", *The New York Review of Books (NYBooks)*, 20.07.2018, <https://www.nybooks.com/daily/2018/07/20/why-trumps-hawks-back-the-mek-terrorist-cult/> (E.T. 17 Aralık 2018).
- United States of Peace, (2011), *Terrorism Report: MEK and Jundallah*, 23.08.2015, <https://iranprimer.usip.org/blog/2011/aug/23/us-terrorism-report-mek-and-jundallah> (E.T. 17 Aralık 2018).